

רשומות

דיני מדינת ישראל

הצעת נוסח הרש

18 במאי 1964

11

ז' בסיון תשכ"ד

עמוד

296

סקודת הנויקין

פקודת הנויקין

פרק א': פרשנות ותחולה

1. על פקודה זו תחול פקודת הפרשנות ובכפוף לכך תתפרש לפי עיקרי הפרשנות המשפטית המקובלים באנגליה, וביטויים המשמשים בה – חוקה היא – ככל שהדבר מתיישב עם ההקשר ובאין הוראה אחרת מפורשת – שמשמעותם כמשמעות הגודעת להם במשפט האנגלי ויתפרשו על דרך זו.

פרשנות
[1] 2]

2. בפקודה זו –

תגרות
[2] (2)

“בעל חיים” – לרבות דגים, חרקים וחולים;

“מיטלטלין” – דומם או בעל חיים, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר לקרקע;

“מקרקעין” – קרקע, עצים, בתים, בגינים וקירות או מבנים אחרים;

“הורים” – לרבות הורי הורים והורים חורגים;

“חייית בר” – כל בעל חיים שברגיל אין מחזיקים אותו בישראל כלוא או בפיקוחו של אדם; “ילד” – לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא־מנישואין, או ילד מאומץ; ולכל מסקנה בדבר קירבה משפחתית, שלפי הוראות פקודה זו כלולה היא בהגדרות הביטויים “הורים” ו”ילד”, יראו את הנולד שלא־מנישואין ואת המאומץ בחזקת צאצא כשר של אמו ושל הידוע בציבור כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;

“מעביד” – מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אותו אדם מבצע בשבילו עבודה, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו”עובד” הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות; “משרה ציבורית” – משרה שהיא לפי טיבה ציבורית, בין שהיא בשליטתה הישירה של הממשלה ובין אם לאו;

“נזק” – אבדן חיים, אבדנם או חיסורם של נכס, נוחות, רוחה גופנית או שם־טוב וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

“נזק ממון” – נזק או הוצאה ממשיים הניחנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים; “נכס” – מקרקעין או מיטלטלין;

“נתבע” – לרבות נתבע בתביעה־שכנגד או בתובענה־שכנגד;

“פגיעה” – נגיעה שלא כדין בזכותו החוקית של הזולת;

“תובע” – לרבות תובע בתביעה־שכנגד או בתובענה שכנגד;

“תובענה” – כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה שכנגד;

“תופש” – אדם התופש מקרקעין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להש־תמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.

ה ע ר ה :

המספרים שבכותרות השוליים המוקפים בסוגריים מרובעים מציינים את מספר הסעיף בנוסח המקורי.

פרק ב': הוראות כלליות

3. הדברים הנקובים בפרק ג' הם עזולות, ובכפוף להוראות הפקודה — כל הנפגע או הניזק על ידי עוולה שנעשתה בישראל יהא זכאי לתבוע מידי עושה העוולה או האחראי לה את התרופה המפורשת בפקודה זו; אך לא יראו כעוולה מעשה שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי להעלות תביעה נוגדת ובנסיבות הנתונות שום אדם בר דעת ומזג כרגיל לא היה בא בתלונה עליו.
4. (א) עובד ציבורי אחראי לכל עוולה שעשה, ואם נתבע לדין ייתבע מבחינה אישית; אולם, בלי לגרוע מכוחן של הוראות סעיפים 5 ו-69, תהא לעובד הגנה טובה, אם המעשה שעליו הוא נתבע היה בתחום סמכותו כדין או שעשהו בתום לב כסבור שהוא פועל כדין.
- (ב) עובד ציבורי לא יהיה אחראי לכל עוולה שנעשתה על ידי מורשהו או על ידי עובד ציבורי אחר, זולת אם הרשה, או אישר, את העוולה במפורש.
5. אדם שהוא גופו בית משפט או בית דין או אחד מחבריהם, או שהוא מבצע כדין תפקידו של אדם כאמור, וכן כל אדם אחר המבצע תפקידי שפיטה, לרבות כורר — לא תוגש נגדו תובענה בשל עוולה שעשה מכוח סמכותו השיפוטית.
6. על אף האמור בפקודת שפיטת רגל, 1936, י יכול פושט רגל להיות תובע ונתבע על עוולה, ולא תוגש תובענה על עוולה לזכות רכושו של פושט רגל או לחובת רכושו; ואולם —
- (1) בידי הנאמן תהיה הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לרכושו של פושט רגל;
- (2) פסק דין לחובתו של פושט רגל שניתן בשל עוולה לפני מתן צו כינוס נכסים יהא ניתן להוכחה בפשיטת רגל;
- (3) סעיף זה כפוף להוראות סעיף 15.
7. תאגיד לא ייפצע פיזיים בשל עוולה אלא אם גרמה לו נזק.
8. (א) מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים יכול להיות תובע על עוולה, ובכפוף לסעיף קטן (ב) — נתבע עליה; אולם אין להגיש נגדו תובענה על עוולה הנובעת, במישרין או בעקיפין, מחוזה שנתקשר בו.
- (ב) לא תוגש תובענה נגד אדם על עוולה שעשה בטרם מלאו לו שנים עשרה שנים.
9. (א) לא תוגש תובענה על ידי בן-זוג או נציג עזבונו נגד בן-זוגו או נציג עזבונו בשל עוולה שנעשתה לפני נישואיהם או בתקופת נישואיהם.
- (ב) אין בן-זוג חב בשל עוולה שעשה בן-זוגו ביום מן הימים אלא לפי הוראות סעיפים 10, 11 ו-12.
10. היה כל אחד מתוך שני בני-אדם או יותר חכים לפי הוראות פקודה זו. בשל מעשה פלוני, והמעשה הוא עוולה, יהיו חכים יחד בשל אותו מעשה כשותפים לעוולה וניתנים להיתבע עליה יחד ולחוד.

1 ע"ר 1936, תוס' 1 מס' 566, עמ' 21.

11. (א) לענין פקודה זו -

(1) המשתף עצמו או מסייע או מייעץ או מפתח למעשה או למחול, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה או מרשה או מאשר אותם, יהא חב עליהם;

(2) המעסיק מורשה, שאיננו עובדו, בעשיית מעשה או סוג של מעשים למענו, יהא חב על כל דבר שיעשה המורשה בביצוע אותו מעשה או סוג מעשים ועל הדרך שבו הוא מבצע אותם;

(3) המתקשר בחוזה עם אדם אחר, שאיננו עובדו או מורשהו, על מנת שיעשה למענו מעשה פלוני, לא יהא חב על שום עוולה שתצמח תוך כדי עשיית אותו מעשה; הוראה זו לא תחול באחת הנסיבות האלה:

(א) המתקשר נהג ברשלנות בכחירת הקבלן;

(ב) המתקשר התערב בעבודתו של הקבלן באופן שגרם לפגיעה או לנזק;

(ג) המתקשר הרשה או אישר את המעשה שגרם לפגיעה או לנזק;

(ד) המעשה שלעשייתו נתקשר החוזה היה שלא כדין;

(ה) המתקשר היה אחראי מכוח חיקוק לעשיית המעשה שביצעו מסר לקבלן עצמאי.

(ב) האמור בסעיף זה אינו גורע מחבותו של שום אדם למעשה שעשה.

12. (א) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובדו בהרשאתו או באישורו או תוך כדי עבודתו אצלו.

חבותו של מעביד
למעשי עובדו
[12]

(ב) אין מעביד חב על מעשה שעשה אדם שאיננו מעובדיו אלא שאחד מעובדיו העביר לו את תפקידו בלי הרשאת המעביד במפורש או מכללא.

(ג) מי שהוא אנוס על פי הדין להשתמש בשירותו של אדם פלוני ואין בחירתו של האדם מסורה לו, איננו חב על שום מעשה שעשה האדם תוך כדי עבודתו.

(ד) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם נעשה על ידיו בחזקת עובד וכשהוא מבצע את החובות הרגילות של עבודתו והכרוכות בה, אף על פי שזה היה ביצוע לא נכון של מעשה מטעם המעביד; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא למען המעביד.

(ה) האמור בסעיף זה אינו גורע מחבותו של עובד בשל מעשה שעשה.

13. כל מקום שלפי פקודה זו יש לטעון או להוכיח שפלוני ידע, יראו ידיעתו של מורשה או עובד כידיעתו של מרשהו או מעבידו, ובלבד שהידיעה נרכשה -

ידיעתו של מורשה
או עובד כידיעתו
של המעביד
[13]

(1) על ידי המורשה כשהוא פועל למען מרשהו;

(2) על ידי העובד תוך כדי עבודתו הכרוכה בענין או בדבר שלגביו נדרשת הידיעה.

14. (א) נפטר אדם לאחר תחילתה של פקודה זו - כל עילות תביעה בשל עוולה שהיו קיימות נגד הנפטר או לזכותו, למעט עילות תביעה בשל השמצה, יעמדו בעינן, בכפוף להוראות סעיף זה, נגד עזובו או לזכות עזובו, הכל לפי הענין.

השפעת מוות על
עילות תביעה
[14]

(ב) היתה עילת תביעה עומדת כאמור לזכות עזובו של נפטר, והמעשה או המחלף היוצר את עילת התביעה גרם למותו, יהיו הפיצויים שניתן להיפרע לטובת העזובן מחושבים בלי שים לב להפסד או לריווח שנגרם לעזובן עקב המוות, אבל ניתן לכלול בהם סכום להוצאות קבורה.

(ג) נסבל נזק על ידי מעשה או מחדל שהיו משמשים עילה לתביעת עוולה נגד אדם פלוני אלא שנפטר לפני הנזק או בשעת הנזק, יראו, לענין פקודה זו, את עילת התביעה שהיתה קיימת נגדו בשל המעשה או המחדל אילו נפטר אחרי הנזק, כאילו היתה קיימת נגדו לפני הנזק.

(ד) הזכויות הנתונות לפי פקודה זו לעזובין של נפטרים באות להוסיף על הזכויות הנתונות לתלויים בנפטרים לפי פקודה זו או כל דין אחר ולא לגרוע מהן.

(ה) עזובון תָּדֵל-פרעון שניתן לתבעו לדין, יראו כל חכות בשל אותה עילת התובענה כאילו היא חוב בר-הזכחה בניהול העזובון, אף שלפי טבעה היא דרישה לדמי נזק בלתי קצובים שאינם נובעים מחוזה או מהבטחה או מהפרת אמונים.

15. הזכות לתרופה בשל עוולה, וכן החבות עליה, אינה ניתנת להמחאה אלא מכוח דין.

אין המחאה
בנויקין
[16]

פרק ג' : העוולות וההתגוננות מפניהן

סימן א' — השמצה

16. (א) השמצה היא פרסום שנתן אדם ברפוס, בכתב, בציור, בדמות, בתנועה, בדיבור או בצלילים אחרים או בכל אמצעי אחר (להלן — אמצעי) לדבר שיש בו אחת מאלה:

- (1) מייחס לזולתו מעשה פלילי;
- (2) מייחס לזולתו התנהגות רעה במשרה ציבורית;
- (3) עלול לפגוע במקצועו של זולתו, במשלח-ידו או במשרתו;
- (4) עלול לעשות את זולתו מטרה לשנאה, לכזו או ללעג בעיני הכלל;
- (5) עלול לגרום לזולתו שיהיו בני-אדם סוטים ממנו או מנעוים מפגישה עמו.

(ב) "מעשה פלילי" — לענין סעיף זה — עבירה או מעשה אחר שיש עליהם עונש לפי חיקוק בר-תוקף בישראל, וכן מעשה בכל מקום שהוא שאילו נעשה בישראל היו עונשים בה עליו.

השמצה מהי
[16] (1)

האחריות לאימרה
משמיצה
[16] (2)

17. אין אחריותו של אדם לאימרה משמיצה פוחתת רק משום שהיתה באחת הנסיבות המנויות להלן, אולם רשאי בית המשפט ליתן דעתו עליהן או על דומיהן כשהוא בא לפסוק פיצויים, ואלה הנסיבות:

- (1) אמר אותה דרך חזרה על מה שנאמר או מפי השמועה;
- (2) נקב, אותה שעה או לאחר מכן, את המקור שעליו הוא מסתמך באמירתו;
- (3) האמין שהיא אמת, וזה בכפוף לסעיפים 21 עד 24;
- (4) למעשה לא נתכוון לאמרה או לפרסמה בנוגע לחובע;
- (5) לא ידע על קיומו של החובע.

משמעות משמיצה
מהי
[16] (3)

18. לענין השמצה אין צורך שתהא המשמעות המשמיצה מבוטאת במישרין או בשלמות; דיה שהיא, והתייחסותה לאדם הטוען שהוא מושמץ, יהיו מסתברות, אם מתוך עצם האימרה המשמיצה, לפי הטענה, ואם מתוך נסיבות חיצוניות, או מקצתן ממנה ומקצתן מהן.

פרסום כיצר
[17]

19. (א) אדם הוא בחזקת מפרסם דבר משמיץ אם גרם שהאמצעי המעביר את הדבר המשמיץ ישמש לראווה, למקרא, לדקלום, לתיאור, למסירה, לתקשורת, להפצה, להצגה, לביטוי או להפרכה או לכל דרך אחרת, באופן שהמשמעות המשמיצה שבו תהא נודעת, או עשויה להיוודע, לאדם שאיננו המושמץ על ידי כך או שאיננו בן-זוגו של המפרסם ונישור-איהם שרירים.

(ב) לענין סעיף זה, תקשורת על-ידי מכתב פתוח או גלונית דואר שנשלחו – בין לאדם המושמץ ובין לאדם אחר – היא כגדר פרסום.

הגנה
[18]

20. כתובענה שהוגשה על פרסום דבר משמיץ תהא לנתבע הגנה טובה אם הדבר שעליו הוגשה התלונה הוא אמת, או שפרסומו חסוי על פי הוראות פקודה זו.

חסיין מוחלס
[19]

21. (א) פרסומו של דבר משמיץ הוא חסוי לחלוטין באחת הנסיבות האלה:

- (1) הדבר נתפרסם על ידי הכנסת או הממשלה במסמך רשמי או בפרוטוקול רשמי;
- (2) הדבר נתפרסם בכנסת או בממשלה על ידי חבר הכנסת או אחד השרים;
- (3) הדבר נתפרסם לפי הוראת הממשלה;
- (4) הדבר נתפרסם בנוגע לאדם הנתון אותה שעה למשמעת הצבא או המשטרה וביחס להתנהגותו בחזקת נתון למשמעת כזאת, ונתפרסם על ידי מי שמרותו על האדם לגבי אותה התנהגות לפני מי שמרותו על האדם לגבי אותה התנהגות;
- (5) הדבר נתפרסם תוך כדי הליך שיפוטי על ידי אדם המשתתף בו בחזקת שופט, עורך דין, עד או בעל דין;
- (6) הדבר שנתפרסם הוא למעשה תמסיר הוגן של מה שנאמר או נעשה או נתפרסם בכנסת או בממשלה;
- (7) הדבר שנתפרסם הוא למעשה תמסיר הוגן של מה שנאמר או נעשה או הוצג בהליך שיפוטי לפני בית משפט או בית דין ובית המשפט או בית הדין לא אסר את הפרסום; אולם אין האמור בסעיף זה בא להרשות פרסומו של דבר הסתה או חילול הקודש או דבר מגונה;
- (8) הדבר שנתפרסם הוא העתק או שעתוק, או שהוא למעשה תמצית הוגנת של מה שכבר פורסם קודם לכן, והפרסום הקודם היה, או היה יכול להיות, חסוי לפי הוראות סעיף זה;
- (9) מפרסם הדבר מחוייב על פי הדין לפרסם אותו;
- (10) הפרסום נעשה בתמסיר שהוכן על ידי הצבא או המשטרה לשם הגנתה בטחונה של המדינה.

(ב) מקום שפרסום חסוי לחלוטין לפי הוראות סעיף קטן (א), אין נפקא מינה אם החומר הוא אמת או שקר, ואם הנתבע ידע או לא ידע שזה שקר ואם פורסם בתום לב ואם לאו.

חסיין מוחלס
[1] 20]

22. פרסומו של דבר משמיץ הוא חסוי באחת הנסיבות האלה:

- (1) היחס שבין מי שמפרסם את הדבר ובין מי שאליו נועד הפרסום מחייב את המפרסם חובה חוקית, מוסרית או חברתית, לפרסם את הדבר לפני האדם שאליו נועד הפרסום, או שיש למפרסם ענין אישי צודק לפרסם אותו כך והדבר פורסם כך בתום לב ובלי זדון, ובלבד שהפרסום אינו עובר, מבחינת ההיקף או המהות, על המידה הסבירה המספקת לאותו מקרה;
- (2) הדבר הוא הבעת דעה בתום לב בנוגע להתנהגותו של אדם בתפקיד שיפוטי או רשמי או בתפקיד ציבורי אחר, או בנוגע לאופיו האישי במידה שהוא מתגלה בהתנהגות זו;
- (3) הרבר הוא הבעת דעה בתום לב בנוגע להתנהגותו של אדם כלפי שאלה ציבורית או ענין ציבורי, או בנוגע לאופיו האישי במידה שהוא מתגלה בהתנהגות זו;

הספרייה
משרד המשפטים

(4) הדבר הוא הבעת דעה בתום לב בנוגע להתנהגותו של אדם כפי שנתגלתה בעדות שניתנה בהליך פומבי, אזרחי או פלילי, או בנוגע להתנהגותו של אדם בחזקת בעל דין, עד או מישהו אחר בהליך כזה, או בנוגע לאופיו של אדם במידה שנתגלה בהתנהגות כאמור בפסקה זו; אולם אין הפרסום חסוי כמשמעותו בפסקה זו, אם נעשה בשעה שהמשפט שביחס אליו הוכעה הדעה תלוי ועומד לפני בית משפט, והפרסום משפיע, או מכוון או עשוי להשפיע על משפט זה לרעת בעל דין שבו;

(5) הדבר הוא הבעת דעה בתום לב על ערכו של ספר, כתב, ציור, נאום או כל עבודה, הצגה או מעשה אחרים, שפורסמו או שנוצרו בפומבי או שהועמדו על ידי אדם לשיפוט הקהל, או על אופיו של אותו אדם במידה שהוא מתגלה בהם;

(6) הדבר הוא בקורת שנמתחה על ידי אדם בנוגע להתנהגותו של פלוני בענין שיש בו לאותו אדם, מכוח חוזה או מכוח אחר, מרות על אותו פלוני, או בנוגע לאופיו של פלוני במידה שהוא מתגלה בהתנהגות זו;

(7) הדבר הוא תלונה או אישום, שהגיש אדם בתום לב נגד פלוני בנוגע להתנהגותו בענין פלוני או בנוגע לאופיו במידה שנתגלה באותה התנהגות לפני אדם שיש לו, מכוח חוזה או מכוח אחר, מרות על אותו פלוני לגבי אותה התנהגות או אותו ענין, או לפני אדם שיש לו סמכות על פי החוק לחקור באותה התנהגות או באותו ענין או לקבל תלונות עליהם;

(8) הדבר פורסם בתום לב לשם הגנת זכות או טובת הנאה של המפרסם או של האדם שאליו נועד הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו.

סייגים לחסיון
מתנה
[[20]] (2)

23. פרסום דבר משמיץ לא ייחשב כפרסום שנעשה על ידי אדם בתום לב, כמשמעותו בסעיף 22, אם מתברר אחד מאלה:

- (1) שהדבר לא היה אמת והוא לא האמין שהדבר אמת;
- (2) שהדבר לא היה אמת והוא פרסם אותו בלי שטרם במידה סבירה לברר אם אמת הוא או שקר;
- (3) שפרסם את הדבר ככוונה לפגוע באדם המושמץ במידה גדולה הרבה, או בצורה שונה הרבה, מכפי שהיה נחוץ באופן סביר לטובת הציבור או להגנת הזכות או טובת הנאה הפרטית שלגביהם יש לו לפי טענתו חסיון.

חובת ההוכחה
[[20]] (3)

24. בחובענה שהוגשה על פרסום דבר משמיץ וייתכן שהפרסום חסוי לפי הוראות סעיף 22 וההגנה טוענת לחסיון, תהא חובת ההוכחה שהפרסום לא נעשה בתום לב מוטלת על התובע.

הקלה מפיצויים
על השמצה
[[21]]

25. בתובענה על השמצה היא הנתבע לאחר שמסר לתובע הודעה סבירה על כוונתו לעשות כן, רשאי להוכיח את העובדות המפורטות להלן כדי להקל מן הפיצויים שהוא עלול להתחייב בהם, ובית המשפט רשאי בשים לב לנסיבות המקרה, לשקול עובדות אלה, כולן או מקצתן, כבואו לקבוע סכום הפיצויים; ואלה העובדות:

(1) הנתבע התנצל, או הציע להתנצל, בפני החובע בטרם התחיל המשפט או בהודמנות הראשונה שהגיעה לידו אחרי שהתחיל, אם לא ניתנה לו הודמנות לעשות זאת לפני כן;

(2) הדבר המשמיץ היה כלול בעתון שיש עליו רשיון בר-תוקף לפי פקודת העתונות², והתובע כבר קיבל פיצויים או הגיש תובענה לפיצויים, או שקיבל

² חוקי אי"י, כרך ב', פרק קט"ז, עמ' 1191.

או הסכים לקבל פיצוי בעד דבר משמיץ שפורסם לאותה מטרה או באותה תוצאה אשר לדבר שעל פרסומו הוגשה תובענה זו;
 (3) לפני פרסום הדבר המשמיץ כבר יצא לתובע שם רע בשל אותה תכונה מיוחדת באופיו שהותקפה בדבר המשמיץ;
 (4) התובע קינטר את הנתבע.

הגנה מיוחדת
 לפרסום בעתון
 [22]

26. כתובענה שהוגשה נגד בעל עתון שיש עליו רשיון ברתוקף לפי הוראות פקודת העתונות, בנוגע לדבר משמיץ שפורסם בו, יהא בעל העתון, לאחר ששילם לבית המשפט סכום כסף שלדעת בית המשפט הוא פיצוי מספיק, ובאין בפיו טענות הגנה אחרות, רשאי להוכיח להגנתו שחלו כל הדברים האלה:

- (1) הדבר המשמיץ הובא בעתון בלי זדון למעשה;
- (2) בהבאת הדבר בעתון לא היה חוסר זהירות סבירה במידה גסה כדי להחייבו על כך;
- (3) לפני שהתחיל המשפט, או בהודמנות ראשונה אחרי שהתחיל, אם לא ניתנה לו הזדמנות לכך לפני כן, פרסם התנצלות מלאה באותו עתון או — כשהעתון יוצא בהפסקות של יותר משבוע אחד — הציע לפרסם את ההתנצלות בעתון שיבחר בו התובע.

27. (א) שקר מפגיע הוא פרסום הודעה כוזבת בודון בין בעל פה ובין בדרך אחרת, בנוגע לעסקו של אדם, למשלח ידו, למקצועו, או לטובין שלו או לזכות קנין שלו אלא שאותו אדם לא יקבל פיצויים בעד פרסום כזה אם לא סבל על יזי כך נזק ממון.
 (ב) "פרסום" לענין סעיף זה — כמשמעותו בסעיף 19 לגבי דבר משמיץ.

שקר מפגיע
 [23]

סימן ב' — תקיפה

28. (א) תקיפה היא שימוש בכוח מכל סוג שהוא, ובמתכוון, נגד גופו של אדם על ידי הכאה, נגיעה או הזזה או בכל דרך אחרת, בין במישרין ובין בעקיפין, בין שלא בהסכמת האדם ובין בהסכמתו שנתקבלה במרמה, וכן נסיון או איום, על ידי מעשה או על ידי תנועה, להשתמש בכוח כאמור נגד גופו של אדם, כשהמנסה או המאיים גורם שהאדם יאמין, על יסוד טעמים סבירים, שאכן יש לתוקף אותה שעה הכוונה והיכולת לבצע את מטרתו.
 (ב) "שימוש בכוח" לענין סעיף זה — לרבות שימוש בזווים, באור, בחשמל, בגאז, בריח או בכל דבר או חומר אחר, אם השתמשו בהם במידה שיש בה להזיק.

תקיפה מהי
 [24]

29. כתובענה על תקיפה תהא הגנה טובה לנתבע אם —

- (1) עשה את המעשה כדי להגן על עצמו או על אדם אחר מפני שימוש בכוח שלא כדין על ידי התובע, ובמעשהו זה לא עשה יותר ממידת הנחיצות הסבירה לאותה מטרה והנזק שגרם לתובע בתקיפה זו לא היה למעלה משיעור הנזק שרצה למנוע;
- (2) השתמש במידה סבירה של כוח כדי למנוע את התובע מהיכנס שלא כדין למקרקעין כשהנתבע היה תופש אותם או פעל בחזקת מורשה של התופש, או כדי להרחיק את התובע מאותם מקרקעין אחרי שנכנס אליהם, או שהה בהם, שלא כדין; אלא שאם נכנס התובע, או ניסה להיכנס, למקרקעין שלא בכוח, תנאי הוא להגנה שהנתבע ביקש תחילה את התובע שלא להיכנס לשם, או לצאת משם אחרי שנכנס, ונתן לו הזדמנות סבירה למלא בקשתו בדרכי שלום;

הגנה
 [25]

(3) השתמש במידה סבירה של כוח כדי להגן על החזקתו במיטלטלין שהוא זכאי להחזיק בהם, או כדי להוציאם מידי התובע שלקח אותם ממנו, או עיכב אותם בידו, שלא כדין; אלא שאם לקח התובע, או ניסה לקחת את המיטלטלין שלא בכוח, תנאי הוא להגנה שהנתבע ביקש תחילה את התובע שלא לקחת אותם, או להחזירם לו לאחר שלקח, ונתן לו הזדמנות סבירה למלא בקשתו בודרכי שלום;

(4) עשה את מעשהו תוך כדי ביצוע, או סיוע כדין לבצע, צו מעצר, צו מסירה לדין, צו מאסר או צו עיקול שניתנו על ידי בית משפט או רשות אחרת המוסמכת לכך כדין, ובלבד שהמעשה שמתלוננים עליו הורשה באותם צווים אף אם היה פגם בהם או בנתינתם;

(5) התובע לא היה שפוי בדעתו, או היה לקוי בחולשה שכלית או גופנית, והכוח שהשתמש בו הנתבע היה, או נראה שהיה, במידת הנחיצות הסבירה להגנת התובע עצמו או להגנת אנשים אחרים, והשימוש בו היה בתום לב וכלי זדון;

(6) הנתבע והתובע היו שניהם חיילים בצבא-הגנה לישראל, והנתבע פעל מכוח דין החל על הצבא ולפי הדין;

(7) הנתבע הוא הורו או אפוטרופסו או מורהו של התובע, או שהיחס שלו אל התובע דומה לשל הורו או אפוטרופסו או מורהו, והעונש שהעניש את התובע היה במידת הנחיצות הסבירה כדי להחזירו למוטב;

(8) עשה בתום לב מעשה שהיה לו יסוד להאמין שהוא לטובת התובע, אלא שלפני שעשהו לא היה בידו לקבל את הסכמת התובע, מפני שבנסיבות ההן אי אפשר היה לתובע לציין את הסכמתו או שאי אפשר היה לאדם הממונה עליו כדין להסכים מטעמו, ולנתבע היה יסוד להאמין כי טובת התובע מחייבת שלא לדחות את המעשה.

אחריות לזולת
[26]

30. על אף האמור בפקודה זו, לא יהיה מרשה או מעביד אחראי לתקיפה שביצע מורשהו או עובדו, אלא אם כמפורש הרשה או אישר את התקיפה.

סימן ג' — כליאה

כליאת שוא
[27]

31. כליאת שוא היא שלילת חירותו של אדם, שלילה מוחלטת ושלא כדין, למשך זמן כלשהו באמצעים פסיים או על ידי העמדת פנים של בעל סמכות.

הגנה
[28]

32. בתובענה שהוגשה על כליאת שוא תהא הגנה טובה לנתבע אם —

(1) עשה את מעשהו תוך כדי ביצוע, או סיוע כדין לבצע, צו מעצר, צו מסירה לדין, צו מאסר או צו עיקול שניתנו על ידי בית משפט או על ידי רשות אחרת המוסמכת לכך כדין, ובלבד שהמעשה שמתלוננים עליו הורשה באותם צווים ואפילו היה פגם בהם או בנתינתם;

(2) התובע היה נתון במשמורת כדין בהתאם להוראות חיקוק;

(3) התובע לא היה שפוי בדעתו או היה לקוי בחולשה שכלית או גופנית, ועצירתו היתה, או נראה שהיתה, במידת הנחיצות הסבירה להגנת התובע עצמו או להגנת אנשים אחרים וכוצעה בתום לב וכלי זדון;

- (4) המעשה שהתובע מתלונן עליו היה מעשה, שהאדם שעשהו היה צפוי לעונש לפי הוראות חיקוק אילולא עשהו;
- (5) הנתבע והתובע היו שניהם חיילים בצבא-הגנה לישראל והנתבע פעל מכוח דין החל על צבא זה ולפי הדין;
- (6) הנתבע הוא הורו או אפוטרופסו או מורהו של התובע, או שהיחס שלו אל התובע דומה לשל הורו או אפוטרופסו או מורהו והוא שלל מהתובע את חירותו שלילה ארעית למשך זמן שהיה במידת הנחיצות הסבירה כדי להתזירו למוטב.

33. על אף האמור בפקודה זו, לא יהיה מרשה או מעביד אחראי לכליאת שוא שביצע מרשהו או עובדו, אלא אם במפורש הרשה או אישר את הכליאה.

אחריות לזולת
[29]

סימן ד' — שליחת יד ברכוש

34. (א) עיכוב שלא כדין הוא מניעת מיטלטלין שלא כדין מאדם הזכאי להחזיק בהם במישרין.
- (ב) בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין — חובת ההוכחה על הנתבע שהמניעה הייתה כדין.

עיכוב רכוש
שלא כדין
[35]

35. בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין רשאי בית המשפט, תוך התחשבות בנסיבות הענין, לצוות על החזרת הרכוש המעוכב, בנוסף על כל תרופה אחרת שנקבעה בפקודה זו או במקומה של תרופה אחרת.

החזרת המעוכב
[36]

36. גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא בצדק לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע על ידי שהנתבע לוקח אותם ממנו, מעכב אותם אצלו, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

גזל
[37]

37. בתובענה שהוגשה על גזל מיטלטלין תהא הגנה טובה לנתבע, אם קנה אותם בתום לב בשוק חפשי, מאדם הנוהג לעסוק באותו שוק במיטלטלין מסוגם של המיטלטלין שנגזלו לפי הטענה, או שקנה אותם בחנות שבה נוהגים למכור אותו סוג של מיטלטלין ומידי בעל החנות או מסוכנו.

הגנה במשפט
על גזל
[38]

38. בתובענה שהוגשה על גזל מיטלטלין לא יוכל הנתבע לשם הגנה על עצמו להעלות, נגד האדם הזכאי להחזיק במיטלטלין במישרין, את זכותו של אדם שלישי במיטלטלין אלה.

זכות אדם שלישי
אינה הגנה
[39]

39. בתובענה שהוגשה על גזל מיטלטלין רשאי בית המשפט, תוך התחשבות בנסיבות הענין, לצוות על החזרת המיטלטלין בנוסף על כל תרופה אחרת שנקבעה בפקודה זו או במקומה של תרופה אחרת.

החזרת הגזול
[40]

סימן ה' — הסגת גבול

40. (א) הסגת גבול במקרקעין היא כניסת אדם למקרקעין שלא כדין או היזק בידי אדם למקרקעין, או נגיעתו בהם, שלא כדין; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במקרקעין אם לא סבל על ידי כך נזק ממון.
- (ב) בתובענה שהוגשה על הסגת גבול במקרקעין — חובת ההוכחה על הנתבע שהמעשה שעליו מתלוננים לא היה שלא כדין.

הסגת גבול
במקרקעין
[41]

הסגת גבול
במיטלטלין
[42]

41. (א) הסגת גבול במיטלטלין היא לקיחת טובין שלא כדין מהחזקתו של אחר, או התערבות אלימה בהם בהיותם בהחזקתו של אחר; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במיטלטלין אם לא סבל על ידי כך נזק ממון.
- (ב) טעות בנוגע לזכות בעלות או זכות החזקה, ואפילו טעות בתום לב, וכן כוונה לפעול לטובת הבעל האמיתי של הרכוש, אינן הצדק להתערבות ברכושו של אחר; אולם —
- (1) המוביל טובין או כל המקבל עליו הובלתם או שמירתם של טובין בחזקת שירות ציבורי, איננו מסיג גבול על ידי שהוא מטפל בטובין בדרך הרגילה של אותו שירות ורק לפי הוראתו ומטעמו של אדם שמסר לו את הטובין לשם כך והמוביל מאמין בתום לב שמוסר הטובין זכאי לטפל בהם;
- (2) פועל או עובד איננו מסיג גבול על ידי שהוא מטפל ברכוש בדרך הרגילה של עבודתו ובדרך שהורשה על ידי מעבידו והוא מאמין בתום לב שמעבידו זכאי להרשות לו דרך זו של טיפול.
- (ג) כתובענה שהוגשה על הסגת גבול במיטלטלין — חובת ההוכחה על הנתבע שהמעשה שעליו מתלוננים לא היה שלא כדין.

תביעת זכות אינה
הסגת גבול
[43]

42. עמידה בלבד על הזכות לטפל ברכוש, או למנוע אחר מטפל בו איננה הסגת גבול.

מיטרד ציבורי
[44]

43. (א) מיטרד ציבורי הוא מעשה שאיוו כדין או מחדל מחובה חוקית, כשהמעשה או המחדל מסכן את החיים, הבטיחות, הבריאות, הרכוש או הנוחות של הציבור, או מפריע לציבור להשתמש בזכות הרבים.

(ב) תובענה על מיטרד ציבורי לא תוגש אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, לשם קבלת ציווי, או על ידי אדם שסבל על ידי כך נזק ממון.

מיטרד פרטי
[45]

44. (א) מיטרד פרטי הוא כשאדם מתנהג בעצמו או מנהל את עסקו או משתמש במקרקעין שבהחזקתו באופן שיש בו למעשה, בהתחשב עם מקום הימצאם וטיבם, הפרעה לשימוש סביר במקרקעין של אדם אחר או להואה סבירה מהם; אולם תובע לא ייפרע פיצויים בעד מיטרד פרטי אם לא סבל ממנו נזק ממון.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על הפרעה לאור שמש.

הגנה במשפט
על מיטרד
[46]

45. כתובענה שהוגשה על מיטרד פרטי תהא הגנה טובה לנתבע אם המעשה שעליו מתלוו-נים נעשה על פי תנאי הסכם או חוזה המחייב את התובע ומשמש לטובת הנתבע.

מיטרד קיים
[47]

46. כתובענה שהוגשה על מיטרד פרטי לא תהא זו הגנה שהמיטרד היה קיים לפני שהתובע נעשה תופש או בעל של המקרקעין הנפגעים על ידי המיטרד.

שמירת דינים
אחרים
[48]

47. הוראות הסעיפים 43 עד 46 לפקודה זו באות להוסיף על ההוראות בנוגע למיטרד שנקבעו בפקודת העיריות, 1934³, או בפקודת המועצות המקומיות, 1941⁴, או בפקודת בריאות העם, 1940⁵, או בכל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן.

הפרעה לאור
השמש
[49]

48. אדם עושה עוולה אם הוא מונע, על ידי חסימה או על ידי פעולה אחרת, מבעל מקרקעין או מן התופש אותם ליהנות מכמות סבירה של אור שמש, בהתחשב עם מקומם וטיבם של המקרקעין, לאחר שהבעל או התופש או מי שקדמו להם בזכויות אלו נהנו מאור זה — שלא לפי הסכם או חוזה — חמש עשרה שנים רצופות שקדמו לחסימה או למניעה.

3 ע"ר 1934, תוס' 1 מט' 414, עמ' 1.

4 ע"ר 1941, תוס' 1 מט' 1154, עמ' 119.

5 ע"ר 1940, תוס' 1 מט' 1065, עמ' 191.

49. תביעה זדונית היא פתיחתו או המשכתו — למעשה ובזדון וכלי סיבה סבירה ואפשרית — של הליך נפל, נגד אדם, בפלילים או בפשיטת רגל או בפירוק, כשאותו הליך חיבל באשראי שלו או בשמו הטוב או סיכן את חירותו, גם נסחיים לטובתו אם היה זה הליך העשוי להסתיים כך; אך לא תוגש תובענה נגד אדם על תביעה זדונית רק משום שמסר ידיעות לרשות מוסמכת והיא פתחה במשפט.

תביעה זדונית
[30]

50. על אף האמור בפקודה זו לא יהיה מרשה או מעביד אחראי לתביעה זדונית שהתחיל בה מורשהו או עובדו, אלא אם במפורש הרשה או אישר את התביעה.

אחריות לזולת
[31]

51. מי שביודרעין וכלי צידוק מספיק גורם לאדם שיפר חוזה מחייב כדין שבינו לבין אדם שלישי הריהו עושה עוולה כלפי אותו אדם שלישי, אלא שהאדם השלישי לא יוכל להיפגע פיזיויים בעד עוולה זו אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון; לענין סעיף זה, היחסים הנוצרים על ידי גישואין לא ייחשבו כחוזה, ושבתה והשבתה לא ייחשבו כהפרת חוזה.

גם הפרת חוזה
שלא כדין
[32]

52. מי שגורם או מנסה לגרום, על ידי שינוי השם, התיאור, הסימן או החווית או בדרך אחרת, שטובין ייחשבו בטעות כטובין של אדם אחר, עד כדי כך שקונה רגיל עשוי להאמין שהוא קונה טובין של אותו אדם, הריהו עושה עוולה כלפי אותו אדם; ואולם אין אדם עושה עוולה רק על ידי שהוא משתמש בשמו שלו לענין מכירת טובין.

גניבת עין
[33]

53. תרמית היא הצגה כוזבת של עובדה בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש, ללא נתינת הדעת אם אמת היא או שקר, ובכוונה שהאדם המרומה יפעל על פיה; אולם אין להגיש תובענה על הצגת עובדה כאמור, אלא —

תרמית
[34]

(1) אם היחה מכוונת לרמות את התובע, אף רימתה אותו, והתובע פעל על פיה וסבל על ידי כך נזק ממון;

(2) ובמקרה שהיח הנוגע לאופיו, להתנהגותו, לכושרו, למלאכתו או לעיסוקו של אדם או לאשראי שלו, כדי להשיג בשבילו אשראי, כסף או טובין — אם נעשתה בכתב ונחתמה בידי הנתבע עצמו.

54. (א) מפר חובה חוקית הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי דין — למעט פקודה זו — המכוון, לפי פירושו הנכון, לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוג שאליו נתכוון הדין; אולם אין האדם האחר זכאי מכוח ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם הדין, לפי פירושו נכון, התכוון להוציא תרופה זו מהכלל.

הפרת חובה חוקית
[35]

(ב) לענין סעיף זה רואים דין כמכוון לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא מכוון לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או בני אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

סימן ז' — רשלנות

55. אדם נהג ברשלנות אם עשה מה שאדם זהיר וסביר לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מה שאדם זהיר וסביר היה עושה באותן נסיבות, או אם במשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות או לא נקט מידת זהירות שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות, והכל — ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה לנהוג בהיפוך מכפי שנהג, או ביחס לעצמו.

רשלנות
[50 (1)]

56. החובה האמורה בסעיף 55 מוטלת על אדם כלפי כל אדם וכלפי בעל כל רכוש, שלפי כל דעה סבירה עלולים הם באותן נסיבות ובמהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.

חובה כלפי
כל אדם
(50) 2

57. (א) החובה האמורה בסעיפים 55 ו-56 אינה חלה על בעל מקרקעין או על החופש אותם, לענין מצבם, תחוקתם ותיקונם של המקרקעין, כלפי רשוי בלבד שהוא או רכושו נמצאים שם, ואין הבעל או החופש חייבים אלא להזהירו מפני סכנה נסותרת במקרקעין, שקיומה ידוע להם או שחזקה עליהם שקיומה ידוע להם.

סייג לגבי רשוי
(50) 2 תנאי

(ב) "רשוי בלבד", לענין סעיף זה — אדם הנכנס כדין למקרקעין, שלא לשם עסק שתופש המקרקעין מעונין בו ושלא אנכ ביצוע חוקי של חובה ציבורית לפי הוראות חיקוק או לפי הוראה אחרת, לרבות אורח של תופש המקרקעין שלא על מנת לקבל פרס.

דין רשלנות
(50) 3

58. מי שגרם נזק לאדם על ידי רשלנותו, עשה עוולה.

59. כתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי דבר מסוכן, למעט אש או בעל חיים, או על ידי שנמלט דבר העלול לגרום נזק בהימלטו, וכי הנתבע היה בעל הדבר או ממונה עליו או תופש הרכוש שמתוכו נמלט הדבר — חובת ההוכחה על הנתבע שלא היתה רשלנות להחיבו עליה בקשר לאותו דבר מסוכן או להימלטו.

חובת ההוכחה
ברשלנות לגבי
דברים מסוכנים
(51)

60. כתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי אש או עקב אש, וכי הנתבע הבעיר את האש או היה אחראי לכך, או שהיה תופש המקרקעין או בעל המיטלטלין שמהם יצאה האש — חובת ההוכחה על הנתבע שלא היתה רשלנות להחיבו עליה בקשר למקורה של האש או להתפשטותה.

חובת ההוכחה
ברשלנות לגבי אש
(52)

61. כתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שתי אלה:

(1) הנזק נגרם על ידי חייט-כבר, או על ידי בעל-חיים שאינו חייט-כבר אלא שהנתבע ידע, או חזקה עליו שידע, כי יש לו נטיה טבעית לעשות את המעשה שגרם את הנזק;

חובה ההוכחה
ברשלנות לגבי
בעל חיים
(53)

(2) הנתבע היה בעלם של חייט הכבר או של בעל החיים או היה ממונה עליהם — חובת ההוכחה על הנתבע שלא היתה רשלנות להחיבו עליה בקשר לחייט הכבר או לבעל החיים.

חובת ההוכחה
ברשלנות כשהדבר
מעיד על עצמו
(54)

62. כתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי התובע לא ידע, או לא היתה לו אפשרות לדעת את הנסיבות הממשיות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי רכוש שלנתבע היתה שליטה גמורה עליו, ונראה לכית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם ההנחה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה מאשר עם ההנחה שהוא נקט זהירות סבירה — חובת ההוכחה על הנתבע שלא היתה רשלנות להחיבו עליה בקשר למקרה שהביא לידי הנזק.

סימן ח' — אחריות לנזק

הגורם לנזק
(55) 1

63. רואים אדם כמי שגרם לנזק במשגהו, אם עוולה שעשה היתה הסיבה או אחת הסיבות לנזק, או — כשהוא עצמו הניזק — אם רשלנותו היתה הסיבה או אחת הסיבות לנזק; אולם לא יראוהו כך אם נתקיימה אחת מאלה:

(1) אף על פי שגשה — הנזק נגרם על ידי מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנעו אפילו בזהירות סבירה;

(2) אף על פי ששגה — משגהו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לבזק;

(3) הוא ילד שלא מלאו לו שנים עשרה שנה, והוא שניזק, לאחר שאדם אחר הזמין אותו, או הרשה לו, לשהות בנכס, שבו או בקשר עמו אירע הנזק, או להימצא בסמוך לאותו נכס עד כדי כך שלפי התפתחות הדברים היה עשוי להיפגע במשגהו של אותו אדם.

64. נתבע שגרם לבזק במשגהו, אלא שהמשגה נגרם על ידי התנהגותו של התובע, רשאי בית המשפט לפטור אותו מתשלום פיצויים לתובע או להפחית את סכום הפיצויים שהוא חייב לשלם, ככל שבית המשפט יראה לצודק.

אחריות התובע למשגהו של התובע
[355 (2) (א)]

65. מקום שגם התובע גם הנתבע גרמו לבזק במשגיהם, אלא שמשגהו של התובע נגרם על ידי התנהגותו של הנתבע, רשאי בית המשפט להגדיל את סכום הפיצויים שהנתבע היה חייב לשלם, אילולא הוראות סעיפים 63 עד 66, ובלבד שלא יעלה על הסכום שהיה חייב לשלם לולא גרם גם התובע לבזק על ידי משגהו.

אחריות הנתבע למשגהו של התובע
[355 (2) (ב)]

66. משגהו של פלוני, לענין סעיפים 63 עד 65 — לרבות של אדם שאותו פלוני אחראי לו, והוא כשאינן משמעות אחרת משמעות מן ההקשר.

אחריות שלוחות
[355 (3)]

67. (א) סבל אדם נזק שנגרם מקצתו במשגהו שלו ומקצתו במשגהו של אחר או של אחרים, לא תיכשל תביעת פיצויים על הנזק מוחמת משגהו של הניזק, אלא שסכום הפיצויים שייפרע בשל הנזק יופחת בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצודק תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לבזק; אולם האמור בזה אין כוחו יפה לבטל הגנה הנובעת מחוזה, ואם חל על התביעה הוזה או דין המגבילים אחריות, לא יגבה התובע פיצויים למעלה מן הגבול שנקבע כאמור.

רשלנות מסייעת
[355]

(ב) הופחתו הפיצויים לפי סעיף קטן (א), יחשב בית המשפט וירשום את סך כל הפיצויים שהתובע היה יכול לגבות אילולא המשגה שלו.

(ג) נמצאו שנים או יותר אחראים לפי סעיף קטן (א) בשל נזק שנגרם לאדם, או שהיו אחראים אילו נתבעו לדין, יחולו הוראות הסעיפים 10 ו-81.

(ד) מת אדם עקב משגה שלו ושל אחרים, ואילו הוגשה תובענה לטובת העזבון לפי סעיף 14 היה בית המשפט מפחית מסכום הפיצויים לפי סעיף קטן (א), הרי אם תוגש תובענה לטובת התלויים באותו אדם לפי סעיף 78 יופחת סכום הפיצויים בשיעור יחסי.

(ה) בכל מקרה שחל עליו סעיף קטן (א) ואחד מן השוגים משתמט מחבותו כלפי שוגה פלוני או כלפי בא כוחו החוקי, על סמך כל דין המגביל את הזמן שבו אפשר להתחיל בהליכים, לא יהיה זכאי להיפרע מאותו פלוני או מבא-כוחו פיצויים או השתתפות מכוח סעיף קטן (א).

סימן ט' — הגנות מיוחדות

68. (א) בתובענה שהוגשה בשל עוולה תהא הגנה טובה לנתבע שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לבזק וכי העמיד עצמו או רכשו במצב זה מרצונו.

טענת הגנה שהתובע הסתכן מרצונו
[56]

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה בשל עוולה הנובעת מהפרת חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.

(ג) ילד פחות מבן שנים עשרה לא ייחשב כמי שיכול לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או להעמיד עצמו או רכושו במצב זה מרצונו.

69. בכל תובענה שהוגשה על עוולה הוץ מרשלנות, תהא הגנה טובה לנתבע שהמעשה או המחלל שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן.

טענת הגנה
שהמעשה חוקי
[57]

פרק ד': תרופות לעוולות

70. כל בית משפט אזרחי יהא מוסמך בתחומי שיפוטו ליתן תרופה לעוולה על פי פקודה זו, בכפוף להוראות כל דין החל על אותו בית משפט, ורשאי הוא ליתן ציווי בשל עוולה גם כשאין עמו תביעה או פסק דין לפיצויים או לתרופה אחרת.
71. אם כתובענה על עוולה שלפני בית משפט שלום מתעוררת שאלה של זכות קנין במקרקעין, יעביר בית המשפט את כל התובענה לבית המשפט המחוזי, שיהא מוסמך לדון בה ולהחליט בכל השאלות המתעוררות בה.
72. ציווי של בית משפט כתרופה לעוולה לפי פקודה זו, יכול שיהיה צו עשה או צו לא-תעשה, לשעה או לתמיד.
73. בית המשפט לא יתן ציווי לשעה אלא אם ראה להנחת דעתו, על פי ההצעה בשבועה או בדרך אחרת, כי קיימת שאלה חמורה שיש לדון בה, וייתכן שהתובע זכאי לתרופה ואם לא יינתן ציווי לשעה יהיה קשה או מן הנמנע לעשות מלוא הצדק בשלב מאוחר יותר.
74. בית המשפט לא יתן ציווי אם הוא סבור שהפגיעה או הנזק שנגרמו לתובע הם קטנים וניתנים להערכה בכסף ולפיצוי מספיק בתשלום כסף, ומתן ציווי יהיה בו משום נגישה בנתבע; במקרה זה רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים.
75. הוראות סעיפים 72 עד 74 באות להוסיף על סמכויות בתי המשפט ליתן ציווי לפי כל דין אחר.
76. בית המשפט רשאי לפסוק פיצויים אם בלבד ואם בנוסף על ציווי או במקומו; ואולם, אם —
- (1) סבל התובע נזק, יינתנו פיצויים רק בשל הנזק שיכול לבוא כדרך הטבע במהלכם הרגיל של הדברים והוא בא במישרין מן העוולה שעשה הנתבע;
- (2) סבל התובע נזק ממון, לא יינתנו לו פיצויים בשל הנזק אלא אם מסר פרטים עליו בכתב התביעה או בצירוף לו.
77. (א) בכפוף להוראות סעיף 81 אדם שקיבל פיצויים או תרופה אחרת בשל עוולה ומי שתובע באמצעות אדם שקיבל כאמור לא יקבל פיצויים נוספים בשל אותה עוולה.
- (ב) לא יקבל אדם פיצויים או תרופה אחרת בשל עוולה אם יש בה גם הפרת חוזה או הפרת התחייבות מעין חוזה, ובית משפט, בית דין או בורר כבר פסק פיצויים בעד הפרה זו לאותו אדם או למי שתובע באמצעות אדם זה.
78. גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי ביום המוות לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה — יהיו בן-זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה, לפי הוראות אלה:
- (1) התובענה לפיצויים תוגש על ידי מבצע הצוואה, או מנהל העזבון, או היורשים של המת, ובשם, לטובת בן-זוגו, הורו וילדו, או לטובת אלה מהם

שעודם בחיים, ויש למסור בתובענה פרטים בדבר האגשים שלטובתם היא מוגשת ובדבר נזק הממון שסבל כל אחד מהם עקב מות הנפגע; אם תוך ששה חדשים לאחר מות הנפגע לא הוגשה לטובתם תובענה כאמור בשמם של האמורים לעיל, אפשר שתוגש לטובת כולם בשמם של כן-הווג, ההורה או הילד;

(2) הפיצויים יינתנו בעד נזק ממון שבני האדם שלטובתם הוגשה התובענה סבלו אותו למעשה, או עתידים לסבול אותו, מחמת מות המת, ובכלל זה הוצאות שהוציאו לקבורתו; לאחר שינוכו מסכום הפיצויים הוצאות משפט שלא נגבו מהנתבע, יקבע בית המשפט, בשעת שפיטה, את חלקו של כל אחד מן הזכאים בסכום הנתור;

(3) בקביעת סכום הפיצויים לא יובאו במנין כל סכום ששולם או שחייבים לשלם במות המת לפי חוזה ביטוח או לרגל האבל על המת.

79. (א) עובד המבוטח לפי חלק ב' לחוק הביטוח הלאומי, תשי"ד-1953⁶ (להלן - החוק), או התלוי בו כאמור בסעיף 22 (ב) לחוק, שהיו זכאים לפי פקודה זו עקב מאורע אחד גם לפיצויים ממעבידם החייב לפי החוק בתשלום דמי הניטוח בעדם, לרבות מי שהמעביד חב בשל מעשהו לפי סעיף 12 לפקודה זו, וגם לגימלה לפי חלק ב' לחוק - תנוכה הגימלה מסכום הפיצויים שהיו מגיעים להם ממעבידם אילולא סעיף זה.

(ב) "גימלה", לענין סעיף זה - השווי הכספי של הגימלאות, להוציא גימלה בעין, שניתנו או שעתידות להינתן לפי חלק ב' לחוק, לרבות תמורת דמי פגיעה המשתלמת לפי סעיף 38 לחוק, וגימלה שהופחתה או שנשללה עקב מעשה או מחדל של העובד, או שלא ניתנה בגלל בחירה בגימלה אחרת לפי החוק, רואים אותה כאילו ניתנה או שעתידה להינתן בשלמותה; הוראות שר העבודה לפי סעיף 49 (ב) לחוק ובדבר היוון קיצבאות ובדבר חישוב ערכן הכספי של גימלאות בעין, כוחן יפה גם לקביעת השווי הכספי של גימלאות לענין סעיף קטן זה.

(ג) בנסיבות האמורות בסעיף קטן (א) לא יראו, לענין סעיף 70 לחוק, את המעביד כצד שלישי שזכויות כלפיו מועברות למוסד לביטוח לאומי.

80. לא ייפרע אדם פיצויים בעד הפרת חוזה או בעד הפרת התחייבות מעין חוזה, אם אותה הפרה היא גם עוולה ובית משפט כבר פסק בשל אותה עוולה פיצויים או תרופה אחרת לאותו אדם או לתובע באמצעותו.

81. (א) סבל אדם נזק עקב עוולה, בין שהיא עבירה פלילית ובין אם לאו - אין פסק הדין שניתן נגד מעוול החב על אותו נזק חוסם בעד הגשת תובענה נגד אדם אחר שאילו נתבע לדין היה חב על אותו נזק כמעוול שותף.

(ב) הוגשו בשל נזק אחד על ידי האדם שסבל אותו או לטובתו או לטובת עזובו, כן-הווג, הורו או ילדו, תובענות אחדות נגד מעוולים החכים על אותו נזק, אם כשותפים ואם באופן אחר - סך כל הסכומים שאפשר להיפרע כפיצויים בפסקי הדין שיינתנו באותן תובענות לא יעלה על סכום הפיצויים שנפסק בפסק הדין שניתן ראשון, ולא בוטל בערעור, או כפי ששונה בערעור, ובכל אחת מן התובענות, זולת זו שניתן בה פסק דין ראשון, לא יהיה התובע זכאי להוצאות אלא אם סבור בית המשפט שהיה יסוד סביר להגיש את התובענה; היה פסק הדין הראשון נגד מעביד כמשמעותו בסעיף 79 (א) ובנסיבות המפורטות בו, יבוא לענין סעיף קטן זה במקום סכום הפיצויים שבפסק הדין הראשון הסכום שהיו פוסקים אילולא סעיף 79 (א).

פיצויים וגימלאות
מביטוח לאומי
[62]

אין תביעה כחובה
אם נפסקו פיצויים
[63]

שותפים בעוולה
[64]

⁶ ס"ח תשי"ד, עמ' 6.

(ג) כל מעוול החב על אוחו נזק רשאי להיפרע דמי השתתפות מכל מעוול אחר החב, או שאילו נתבע היה חב, על הנזק, אם כשותף ואם באופן אחר, אלא ששום אדם לא יהא זכאי להיפרע דמי השתתפות לפי סעיף קטן זה ממי שזכאי לשיפוי ממנו בשל החבות שבגללה נתבעת ההשתתפות.

(ד) במשפט על דמי השתתפות לפי סעיף זה יקבע בית המשפט את הסכום לפי הצדק והיושר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק; בית המשפט מוסמך לפטור אדם מחובת השתתפות או להורות שהשתתפותו של אדם תהא כדי שיפוי מלא.

(ה) האמור בסעיף זה אינו בא לפגוע בהליכים פליליים נגד אדם בשל מעשה עבירה, או לאכוף הסכם בדבר שיפוי שאילולא סעיף זה לא היה אכיף.

82. (א) שעה שבאים לשום פיצויים המשתלמים בשל עוולה, לא יובא בחשבון כל סכום המשתלם בקשר לאותה עוולה על פי ביטוח או חוזה ביטוח.

(ב) לענין סעיף זה כל טובת הנאה שהביטוח לפי החוק מעניק אותה תיחשב כזכות הנובעת מחוזה.

83. (א) תובע שזכה במשפט נגד בעל עתון בשל פרסום דבר משמיץ באוהו עתון והוא מראה לבית המשפט שדן בדבר שאין הוא יכול להביא לקיום פסק הדין בדרך של הוצאה לפועל לגבי נכסי מרקעין או מיטלטלין של הנחבע, רשאי ביות המשפט להורות שפסק הדין יבוצע נגד החתומים על כתב הערכות שניתן על ידי הנחבע או למענו לפי סעיף 5 (1) (ד) לפקודת העתונות, ולהורות על מימוש הערובה שניתנה על ידי החתומים על אותו כתב, ובלבד שחבותם של החתומים לא תעלה על חבותם לפי כתב הערכות.

(ב) תובע כאמור בסעיף קטן (א) ימציא לשר הפנים העתק של צו בית המשפט לפי סעיף זה.

(ג) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות להסדרת הנהג וסדרי הדין בהליכים לפי סעיף זה ולקבוע את האגרות שישולמו בהם.

84. היו העובדות שעליהן מתבססת תובענה על עוולה מהוות עבירה פלילית, לא יחסום הדבר בפני התובענה, אך אם ראה בית המשפט שהעובדות מהוות, או עשויות להוות, פשע, יעכב בית המשפט את המשך ההליכים בתובענה שלפניו עד שיוכח שהעובדות במסרו לידיעת המשטרה או שהן ידועות לה.

85. "היום שנולדה עילת התובענה" הוא, לענין תקופת ההתיישנות בתובענות על עוולות אחד מאלה:

(1) מקום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל הולך וגמשך – היום שבו חדל;

(2) מקום שעילת התובענה הוא נזק שנגרם על ידי מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו נזק; לא נתגלה הנזק ביום שאירע – היום שבו נתגלה הנזק, אלא שבמקרה האחרון זה תתיישן התובענה אם לא הוגשה תוך עשר שנים מיום אירוע הנזק.

86. האמור בפקודה זו לא יפגע בשיפוט לפי דיני האדמירליות הנתון לבית משפט בישראל, או בהוראות כל דין בדבר אחריות המדינה כבעל דין שניתן אחרי תחילתה של פקודה זו.

סכום ביטוח
לא יובא בחשבון
פיצויים
[65]
[סי' תשי"ד
ע' 18]

פיצויים על
השמצה בעתון
[66]

עילה שהיא
גם עבירה
[67]

תחילת התיישנות
[68]

שמירת דינים
[69]

87. בית משפט שאינו בית דין דתי מוסלמי או בית דין שבטי לא יפסוק "דיה"; בתי דין כאמור לא יפסקו "דיה" בשל מעשה שנפסקו בעדו פיצויים לפי פקודה זו, ובית משפט לא יפסוק פיצויים לפי פקודה זו בעד מעשה שנפסקה בעדו "דיה".

88. הדינים המנויים בתוספת לא יהיה להם תוקף במידה שהם נוגדים הוראות פקודה זו או אינם מתיישבים עמן.

התוספת

(סעיף 88)

סעיפים 827 ו-828;	סעיפים אלה של המג'לה:
סעיף 865;	סעיפים 1 עד 100;
סעיפים 881 עד 940;	סעיף 482;
סעיף 1071;	סעיפים 545 עד 548;
סעיף 1087;	סעיפים 550, 551 ו-556;
סעיפים 1192 עד 1223;	סעיפים 741 ו-742;
סעיפים 1661, 1673 ו-1675.	סעיפים 768, 769 ו-771;
(ב) סעיפים אלה של חוק הפרוצידורה	סעיפים 777 עד 783;
הפלילית וזעזומני:	סעיפים 787 עד 790;
סעיפים 1, 2 ו-3;	סעיף 792;
סעיפים 59, 61, 62 ו-63;	סעיף 803;
סעיפים 481 עד 487.	סעיפים 813 ו-814;

דב יוסף
שר המשפטים

לוח השוואה

הסעיף החדש	הסעיף הקודם	הסעיף החדש	הסעיף הקודם	הסעיף החדש	הסעיף הקודם
62	54	31	27	1	(1)2
78	55	32	28	2	(2)2
54	א55	33	29	3	3
63	(1)ב55	49	30	4	(3)(2)4
64	(א)(2)ב55	50	31	5	(5)4
65	(ב)(2)ב55	51	32	6	5
66	(3)ב55	52	33	7	6
67	ג55	53	34	8	{ 7 8
68	56	34	35	9	9
69	57	35	36	10	10
70	(1)58	36	37	11	11
71	(2)58	37	38	12	12
72	(1)רישא 59	38	39	13	13
73	(א)(1)59	39	40	14	14
74	(ב)(1)59	40	41	15	15
75	(2)59	41	42	16	(1)16
76	60	42	43	17	(2)16
77	61	43	44	18	(3)16
79	62	44	45	19	17
80	63	45	46	20	18
81	64	46	47	21	19
(א)82	65	47	48	22	(1)20
תשי"ד ע' 18 (ב)82		48	49	23	(2)20
83	66	55	(1)50	24	(3)20
84	67	56	(2)50	25	21
85	68	57	(2)50 תנאי	26	22
86	69	58	(3)50	27	23
87	70	59	51	28	24
88	71	60	52	29	25
		61	53	30	26

מונחים המשמשים בנוסח זה

civil wrong	עוֹלָה
damage	נזק
injury	פגיעה
harm	תְּבִילָה
bodily harm (injury)	חבלת גוף
malice	זדון
counterclaim	תביעה שכנגד
cross action (Cross claim)	חובענה שכנגד
injunction	ציווי
mandatory injunction	צו עֲשֵׂה
prohibitory injunction	צו לא־תעשה
justification	צידוק
excuse	הצדק
statement	אמרה
occupier	הוֹפֵשׂ
insolvent	תּוֹרֵף פְּרָעוֹן
privilege	חֶסֶיוֹן
privileged	חֶסוּי
onus to show	חובת ההוכחה

משרד המשפטים

מסמך זה הינו העתק שנסרק בשלמותו ביום ובשעה המצוינים,
בסריקה ממוחשבת מהימנה מהמסמך המצוי בתיק,
בהתאם לנוהל הבדיקות במשרד המשפטים.
על החתום

משרד המשפטים (חתימה מוסדית).